ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 113, Şubat 2021, s. 452-467

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.48959>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
19.01.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
28.02.2021

Yasir YEŞİLTEPE

İstanbul Aydın Üniversitesi, Uluslararası İktisat
yasiryesiltepe@gmail.com

KUŞAK VE YOL PROJESİ İNİSİYATİFİNDE ÇHC'DEN ÜLKEMİZE GELEN DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN MOTİVASYONLARI

Öz

Bu çalışma Kuşak ve Yol Projesi İnisiyatifinde ÇHC'den Türkiye'ye gelen bazı doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının sürdürücüleri ve motivasyonlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada; araştırmanın amacına uygun olarak nitel (kalitatif) araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın hedef kitlesini ÇHC'den Türkiye'ye yatırım yapmış olan firmalar oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemi çerçevesinde özgün bir soru formu düzenlenmiştir. Soru formunda firma karakterleristikleri, motivasyon ve sürdürücülerine yönelik 12 adet açık uçlu soru yer almaktadır. Çalışmada Türkiye'de faaliyet gösteren Huawei Ar-Ge, Js Machine, Phoenix İnovasion, Chint Turca, Demirer Kablo, Texhong, Js International ve Elit Makine çalışanlarıyla yüzyüze ya da online görüşmelerde; 5 firmanın motivasyonlarını olumsuz etkileyen muhasebesel sorunlarla karşılaşmıştır; en temel sorununa muhasebe ofis çalışanlarının dikkatsizliği üzerine eksik veya usulsüz yapılan hatalar olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Ülkemizin gelişme sürecinde önem arz eden doğrudan yabancı sermaye girişlerinin, ülkemizde muhasebe ofislerinden kaynaklı yaşayacakları olumsuzluklar yatırım devamlılığını ve mevcut yatırımların sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkileyebileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kuşak ve Yol

MOTIVATIONS OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS FROM PRC TO OUR COUNTRY IN THE INITIATIVE OF THE BELT AND ROAD PROJECT

Abstract

This study Belt and Road Project initiative in some from the PRC were made directly to Turkey to investigate the motivation of the maintainers and foreign investment. In the study; Qualitative research method was used in accordance with the purpose of the research. The target audience of the study from the PRC constitute firms that have invested in Turkey. An original questionnaire was prepared within the framework of qualitative research method. The questionnaire includes 12 open-ended questions about company characteristics, motivation and sustainers. The study shows Huawei R & D activities in Turkey, JS Machine, Phoenix's İnovasio, Chinta Turca, Iron Cable, Texhong, Js International and Elite confronted with the machine running or in online discussions; Accounting problems were encountered that negatively affected the motivation of 5 companies; It has been found that the most fundamental problem is the incomplete or improper mistakes made due to the carelessness of accounting office employees. It is concluded that direct foreign capital inflows, which are important in the development process of our country, and the negativities they will experience due to accounting offices in our country may negatively affect the continuity of investment and the sustainability of existing investments.

Keywords: Belt and road

Kuşak ve Yol İnisiyatifi

Tarihi İpek Yolu ticaretin yanı sıra doğu-batı arasında kültürel bağlarında gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Tarihi İpek Yolu'nun başlangıç noktası olan Çin yeni kurulacak projede inisiyatif üstlenmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti Tarihi İpek Yolunu; yeni ve daha geniş bir alana yaymak istemesi projenin çıkış sebebi olmuştur.

2013 Eylül ayında Çin Lideri Xi Jinping, Kazakistan'ın Nazarbayev Üniversitesi'nde ki konuşmasında "İpek Yolu Ekonomi Kuşağı"nın birlikte inşa edilmesi ile alakalı bildiriye resmi olarak ilk defa ortaya çıkarmıştır. 2013 Ekim ayındaysa Endonezya Parlementosu'nda ki konuşmasında Çin, ASEAN ülkeleriyle denizcilik alanında ki iş birliğini daha da yoğunlaştırarak, Çin devleti tarafından kurulan Çin-ASEAN Denizcilik İşbirliği Fonu'nu etkili bir şekilde kullanımını ve iş birliğini genişleterek; 21. Yüzyılın "Deniz İpek Yolu"nun ortaklaşa inşasını teklif etmiştir.

İlk olarak düzenlemiş olan "Çin'in Çevre Diplomasisi Forumu" toplantısında da "İpek Yolu Ekonomi Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu'nun yapılması ve Çin'in komşu ülkelerle bağlarının güçlü tutulması vurgulanmıştır. Daha sonra Çin Komünist

Partisi Merkez Komitesi Üçüncü Genel Oturumu sonrası ‘‘İpek Yolu Ekonomi Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu’nun yapımının desteklenmesine ve böylelikle her iki projenin kısaca ‘‘Kuşak-Yol’’ Projesi olarak adlandırılmasına karar verilmiştir. Devlet stratejisi olarak kabul edilen proje dünyanın ve Çin’in en büyük kalkınma projesi olmuştur. (Aybar A.S. 2017)

Türkiye’de faaliyet gösteren Çinli firma sayısı hızla artmaktadır. Türkiye’nin mevcut stratejik konumu, teşvikleri, potansiyel nüfusu, ABD-Çin gerilimi Çinli firmaların Türkiye’ye yatırım yapma kararlarını vermelerinin temel nedeni olmuştur. Türkiye’de faaliyette bulunan firmaların motivasyonları ve sürdürücüleri, Türkiye’ye yatırım devamlılığı için önem arz etmektedir. Firmaların Türkiye’de yaşayacakları olumsuz deneyimler yatırımların devamlılığını etkilemektedir. Firmaların mali müşavirlik ofisleriyle yaşadıkları olumsuz olaylar yatırım devamlılığını etkiliyor mu?

YÖNTEM

Çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak kalitatif (nitel) araştırma yöntemi ve keşifsel araştırma tasarımı kullanılmıştır.

Problemi ve problemin boyutlarını ortaya çıkarmaya yönelik olan keşifsel araştırma tasarımı daha çok nitel araştırma yöntemlerinde kullanılmaktadır. Çalışma bütünüyle Türkiye’de faaliyette gösteren en az %51 hissesi ÇHC vatandaşı veya devletine ait olan 8 firmayla yapılmıştır. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış mülakat tekniği uygulanmıştır. Kalitatif araştırma çerçevesinde sorular özgün olarak hazırlanmıştır. Araştırmada; firma karakteristikleri, motivasyon ve sürdürücüleri olmak üzere 3 setten oluşan 12 açık uçlu sorular bulunmaktadır. Çalışma kapsamında soru sayısı ve formatını belirlemek amacıyla ilk olarak Merkezi Wuhan’da, Türkiye yatırımı İstanbul Etiler’de olan Js Machine San. Tic. Ltd. firmasının Müdürü Anizha Aermiya hanımla görüşme gerçekleştirilmiştir. Yüzyüze gerçekleşen ilk görüşme daha sonra sırasıyla; Phoenix İnovasyon ve Teknoloji San. Tic. Ltd. Şti firmasının satış uzmanı Sonat Yağmur bey, Elit Makine San. Tic. Ltd. Şti firmasının temsilci Sevda Toparlak hanım, Huawei Ar-Ge firmasının yapay zeka takım lideri Cevdet Selçuk bey, Js International Teknolojik Yatırım Ve Dış Tic firmasının muhasebe sorumlusu Gürkan Önal bey, Chint Elektrik San.ve Tic. A Ş. Satış müdürü Emre Günay bey, Texhong Tekstil Ltd. Şti. firmasının dış ticaret uzmanı ve tercümanı Sema Aslan hanım ve Demirer Kablo(ZTT) Tesisleri Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi müdür yardımcısı Ramazan Mutlu beyle görüşmeler gerçekleştirilmiş. Söz konusu kişilerle görüşmeler sonucu elde edilen veriler raporlanmıştır.

BULGULAR

JS Machine (JM)

Nimai Tiha tarafından şahıs firması olarak kurulan JS Machine, ilk faaliyetine 1957 yılında Çin’in Jingshan ilçesinde ahşaptan ürünler maal eden firma, 1974 yılında üretimine paketlenme sektörünü de ekleyerek 1975 yılında günümüzde ki ana sektörü olan ambalaj kağıt ve baskı makinelerine başlamıştır. Türkiye pazarına ithalat kadar, Türkiyeden kombi, petek, radyatör vs gibi ürünler de Çin’e ithal eden firma Türkiye

yatırımı %100 öz sermayedir. Türkiye ofisinde ÇHC çalışan sayısı 3 olup yönetici konumdadırlar.

Firma motivasyonları ve sürdürücülerini değerlendirmek üzere J.S Machine Türkiye Müdürü Anizha Aermiya hanımla 25.12.2019 tarihinde randevulaşıp açık uçlu sorularımı yönelttim. Firma cevapları özetle şu şekildedir;

Soru M1

Türkiye'yi seçmenizdeki temel nedenler?

Cevap M1-JM

Türkiye'yi seçmemizde ki temel neden Kuşak ve Yol projesi güzergahında merkezi bir konumda bulunuyor olması. Özellikle Türkiye'yi bizim için cazip kılan unsur hem tren yolu hem de deniz yolu bağlantısının bulunuyor olmasıdır. Eklemek isterim ki Türkiye'nin gümrük vergileri de oldukça makul seviyededir.

Soru M2

Türkiye'ye yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

Yanıt M2-JM

Merkezi Wuhan'da olan fabrikamızın, Türkiye'de Nişantaşında ofisini açtık. Ayrıca bir depo kiraladık sevkiyatlarımızı bekleme aşamasında orada muhafaza ediyoruz. Yeni bir yer kurulumu yaptık.

Soru M3

Türkiye'den teşvik aldınız mı?

Yanıt M3-JM

Türkiye bize özellikle fuar konusunda oldukça destek vermektedir. Teşvikleri %50 ile %100 arasında değişmektedir. Türkiye'nin özellikle enerji alanında verdiği teşvikler ilgimizi çekmektedir, güneş panelleri başta olmak üzere birçok enerji kalemine çok güzel teşvikler verilmektedir bizde yakın zamanda bu alanda da bir yatırım gerçekleştirmeyi planlamaktayız yine araştırmalarımız devam etmektedir.

Soru M4

Türkiye'ye yatırım sonrası herhangi bir sorunla karşılaştınız mı?

Yanıt M4-JM

Türkiye'ye yatırım yaparken başta gümrükten makine girişlerinde sorun yaşadık. Bazı ürünlerimize anti-damping vergisi oldukça yüksek bu bizi olumsuz etkilemektedir. Firma kuruluşumuz sırasında güvenilir bir muhasebeci bulamadık. Ayrıca kanunlara hakim bir avukat bulma zorluğuda yaşadık.

İlk mülakatımızı gerçekleştirdiğimiz Js Machine firmasının yaşadığı olumsuzluklardan ‘muhasebeci’ sorununu diğer firmalar için detay olarak sorduk. Araştırmamızın seyri bu yönde gelişti.

Söz konusu firmanın devamlılığı için;

Soru D1

Türkiye’de ki yatırımınızın devamlılığı için hedefiniz nedir?

Yanıt D1-JM

Türkiye’de mevcut ekonomik durumlar ve yeni yapılanmalarımızdan dolayı kısa vadede beklentimiz düşük ancak yatırımlarımızı uzun vade beklentisiyle planladık. Uzun vadede beklentimiz oldukça yüksek. Türkiye ağırlıklı olarak ihracata önem vermektedir, Türkiye’nin bu bağlamda ihracata verdiği destek ve teşvikler oldukça güzel. Bizde Türkiye’den Çine yaptığımız Kombi, Radyatör, doğalgaz peteği başta olmak üzere yaptığımız ihracatı teşvikler sayesinde oldukça yükseltmiş olup 60 konteynera kadar yükseltmeyi başardık.

Phoenix İnovasion (Pİ)

Önder Yağmur bey ve Çinli sermayedar ortağı tarafından şahıs firması olarak kurulan Phoenix İnovasion, Mart 2020 tarihinde faaliyete geçmiştir. Pandemi sürecini fırsat olarak gören firma Çin’den yüz tanıma sistemleri ve kapıda ateş ölçer gibi bileşenleri Türkiye’de teknik uygulamasını yapmaktadır. Firma ortağı dışında ÇHC çalışanı bulunmayan firma %100 öz sermaye ile montaj Eskişehir, ofis İstanbul’da kurulmuştur. Firma içi yatırım kararı ortak verilmektedir.

Firma motivasyonları ve sürdürücülerini değerlendirmek üzere Phoneix İnovasion Muhasebe soumlusu Sonat Yağmur beyle 30.09.2020 tarihinde randevulaşıp açık uçlu sorularımı yönelttim. Firma cevapları özetle şu şekildedir;

Soru M1

Türkiye’yi seçmenizdeki temel nedenler?

Yanıt M1-Pİ

Türkiye potansiyeli olan bir ülke, ülkemizde firmamızın rakibi oldukça az. Türkiye dışında ürünlerimizi Avrupa’ya ve Arap ülkelerine de gönderim hedeflemekteyiz.

Soru M2

Türkiye’ye yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

Yanıt M2-Pİ

Üretim bandı ithal edildikten sonra gerekli teknik ekip oluşturulup yeni bir kurulum gerçekleştirilmiştir.

Soru M3

Türkiye’den teşvik aldınız mı?

Yanıt M3-Pİ

Vergi indirimi, Sgk indirimleri, Yer tahsisi gibi bu teşviklerden yararlanıldı.

Soru M4

Türkiye'ye yatırım sonrası herhangi bir muhasebesel sorunla karşılaştınız mı?

Yanıt M4-Pİ

... muhasebeyle alakalı yaşandı. Ben aynı zamanda firma içi muhasebeyle de ilgileniyorum. Kvd ödemesi ilk ay elden verilmişti kendisi bunu geç yatırmış ekstra bir rakamla karşılaşmıştık.

Soru D1

Türkiye'de ki yatırımınızın devamlılığı için hedefiniz nedir?

Yanıt D1-Pİ

...Kısa vadede satış rakamlarımızı arttırmayı elbette uzun vadede üretim hacmimizi genişletmeyi hedefliyoruz.

Elit Makine (EL)

ÇHC Vatandaşı Nimaiti bey tarafından covid-19 pandemi sürecinin başında kurulan Elit Makine; medikal anlamda maske üretimi yapmaktadır. Türk ortağı olmayan Elit Makine %100 öz sermaye ile kurulmuştur. Firma içi yatırım kararlarını Nimaiti bey vermektedir. ÇHC çalışanı bulunmayan firma üretim tesisi İstanbul'da yer almaktadır.

Firma motivasyonları ve sürdürücülerini değerlendirmek üzere Elit Makine firmasının satış temsilcisi Sevda Toparlak hanımla 18.11.2020 tarihinde randevulaşıp açık uçlu sorularımı yönelttim. Firma cevapları özetle şu şekildedir;

Soru M1

Türkiye'yi seçmenizdeki temel nedenler?

Yanıt M1-EL

... Türkiye bizi ileriye taşıyacak bütün imkanlara sahip, bu imkanların başında elbette lojistik yatmaktadır. Yeni tip korona virüs Çin'de başladığı anda gerekli istişareler yapmaya başlanmıştık. ... Kısaca Türkiye'nin mevcut dinamik yapısı ve lokasyonu bizi cezbedti. Eklemek isterim Türkiye ihracata önem veriyor ve yatırımı destekliyor bunlar da diğer etkenler.

Soru M2

Türkiye'ye yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

Yanıt M2-EL

Türkiye'ye yatırımımızı; Elit makine olarak baştan sona kendimiz kurulumunu sağladık. Üretim bandımızın makine ve teçhizatları Çin'den ithal edilmiştir.

Soru M3

Türkiye'den teşvik aldınız mı?

Yanıt M3-EL

Hayır, Türkiye'den herhangi bir teşvik alınmamıştır.

Soru M4

Türkiye'ye yatırım sonrası herhangi bir muhasebesel sorunla karşılaştınız mı?

Yanıt M3-EL

...iş yürüttüğümüz yeminli mali müşavirle karşılıklı iletişim sorunlarımız oldu mevzuata hakim değildi kendileri ancak şuan ki müşavrimizle bir sorun yaşamamaktayız.

Soru D1

Türkiye'de ki yatırımınızın devamlılığı için hedefiniz nedir?

Yanıt D1-EL

... el değmeden üretim bandına sahip 13 makine satın aldık. Bunun yanında üretim sürecine geçmeden üç adet sertifikamızı da aldık. Bunlar Modül B + Modül D sertifikalarını ve CE sertifikasıdır. Avrupa'dan sonra Türkiye de artık içeride bir takım haklı olarak standartlar getirdi. Biz en başından beri insan sağlığını ön planda tutup üretim yapma gayesi içinde olduk. Türkiye'de satışlarımızdan memnunuz elbette biz daha da iyi olmak için yeni yatırım kararları da alıyoruz. Örneğin; yakın zamanda N95 tipi daha güvenli ve çok amaçlı maske üretimine de geçeceğiz.

Js İternaitonal (Jİ)

Makine yan ürünleri üreticisi olan JS İternaitonal başta yangın söndürme aparatı olan kaplin ve dalgıç su motorları üretmektedir. Kurucusu ÇHC Vatandaşı Nimai Tiha beydir. Yönetim kararlarını kendisi almaktadır. %100 öz sermaye ile kurulan firmanın fabrikası Çin'de Türkiye ofisi İstanbul'da yer almaktadır. Firma içi ÇHC vatanadaşı çalışan ortalaması yaklaşık %20'dir. Genel dağılım makine teknik uzmanı, Çin-Türkiye bağıni kuran iletişim personelleri ve tercüman olarak sıralanabilir.

Firma motivasyonları ve sürdürücülerini değerlendirmek üzere JS İternaitonal firmasının satış temsilcisi Gürkan Önal beyle 19.11.2020 tarihinde randevulaşıp açık uçlu sorularımı yönelttim. Firma cevapları özetle şu şekildedir;

Soru M1

Türkiye'yi seçmenizdeki temel nedenler?

Yanıt M1-Jİ

Js İternaitonal olarak Türkiye pazarında ürünlerimize yer temini ve tutulmasını sağlamaktır. Avrupa pazarına açılmak için Türkiye'yi bir temel taşı olarak görüyoruz. Firmamız yatırım kararını bu doğrultu da almıştır...

Soru M2

Türkiye'ye yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

Yanıt M2-Jİ

Türkiye’de bir ofis kiralayıp sıfırdan yeni bir kurulum sağladık.

Soru M3

Türkiye’den teşvik aldınız mı?

Yanıt M3-Jİ

Firmamız Türkiyede’ki teşviklerden yararlanmamıştır.

Soru M4

Türkiye’ye yatırım sonrası herhangi bir muhasebesel sorunla karşılaştınız mı?

Yanıt M4-Jİ

muhasebecimizle elbette sorunlar yaşanmaktadır. Bunları firma içinde çözüme kavuşturuyoruz. Örnek verecek olursak beyannameler gecikmiş onunla ilgili faiz ödemesi yapıldı.

Soru D1

Türkiye’de ki yatırımınızın devamlılığı için hedefiniz nedir?

Yanıt D1-Jİ

Pandemi sürecinden sonra karlı gördüğümüz Türkiye otomobil yedek parça üretimiyle ilgili bir fabrika kurmayı düşünüyoruz.

Texhong Group (TX)

Bay Hong Tianzhu tarafında 1997 yılında kurulan grup şirketi, özellikle katma değeri yüksek özlü iplik ve moda pamuklu tekstil ürünleri olmak üzere kal iplik, gri kumaş ve konfeksiyon kumaşlarının üretimi ve dağıtımıyla ilgilenmektedir. Deniz aşırı ticaret yapan grup şirketi Avrupa, Güney Kore, Hong Kong ve Bangladeş’e yayılmıştır. Kayserili Başyazıcı grubuna ait olan Bamen iplik %100 olarak satın alınmıştır. Texhongun Avrupa’da ki ilk yatırımı Türkiye’yledir. Türk ortağı bulunmayan Grup şirketinin yatırım kararları firma içi Çinli yetkililerce alınmaktadır.

Firma motivasyonları ve sürdürücülerini değerlendirmek üzere Texhong Gruop firmasının dış ticaret uzmanı ve tercümanı Sema ASLAN hanımla 10.08.2020 tarihinde randevulaşıp açık uçlu sorularımı yönelttim. Firma cevapları özetle şu şekildedir;

Soru M1

Türkiye’yi seçmenizdeki temel nedenler?

Yanıt M1-TX

...Türkiye’nin geçmişten günümüze tekstil sektöründe ki bilgi, tecrübe ve gücü firmamıza yatırım kararı aldırdı. Türkiye’nin AB, Balkanlar, Ortadoğu gibi alanlara yakınlığını avantaj olarak kullanmak istiyoruz.

Soru M2

Türkiye'ye yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

Yanıt M2-TX

Kayseri OSB'de faaliyet gösteren Başyazıcı Gruba ait 'Bamen' e ait üretim tesisini satın aldı Başyazıcı Grubu'nun lokomotif konumunda olan ve uluslararası standartlarda iplik üretmekteydi. Bamen firması küresel firmaların iplik tedarikçiliğini yapıyordu. 2002 yılında Kayseri OSB'de 55 bin metrekarelik alan üzerinde kurulan Başyazıcıoğlu Tekstil, İtalya, Almanya, Portekiz, Sırbistan, Litvanya ve Romanya olmak üzere 30 farklı ülkeye, 200 kalemde ürün gönderiyordu.

Soru M3

Türkiye'den teşvik aldınız mı?

Yanıt M3-TX

Texhong Grubu olarak Türkiye'nin yabancı yatırımcıları korumacı ve teşvik edici paketlerini yakinen takip etmekteyiz. Vergi indirimleri başta olmak üzere birçok teşvik konusundan yararlanmaktayız.

Soru M4

Türkiye'ye yatırım sonrası herhangi bir muhasebesel sorunla karşılaştınız mı?

Yanıt M4-TX

...Yatırım kararı alırken tek sıkıntımız iş gücü maliyetlerinde yaşanabilecek olan sıkıntılar oldu. Gerekse mevzuata uygun içerde ve dışarıda muhasebe çalışanlarının yapmış olduğu hatalarla karşılaşıldı. Ancak firmamızın çözüm mekanizması bu engelleri kısa sürede aşmayı başardı. Sistemimiz hali hazırda oturdu. Örnek olarak bazı işçi girişlerinin geç bildirilmesinden kaynaklı bir sorun yaşanmıştı.

Soru D1

Türkiye'de ki yatırımınızın devamlılığı için hedefiniz nedir?

Yanıt D1-TX

...Türkiye de kurulu olan 75.600 iş kapasite ile her geçen gün üretim bandımızı genişletmeyi hedeflemekteyiz. Uzun vadede Türkiye'nin mevcut geçiş noktası olma özelliğinden yararlanmak istiyoruz. Türkiye'ye yeni yatırımlar için araştırmaya yapmaktayız.

Chint Turca Elektirk (CH)

1984'te kurulan Chint, bugün 50'ye yakın grup şirketi, 800'ü aşan uzmanlaşmış partneriyle yüksek kalitede ürün ve hizmet sunuyor. Çin'deki en büyük alçak gerilim elektrik ürünleri imalatçısı olan CHINT firması Türkiye'de CHINT TURCA Elektrik San ve Tic A.Ş. olarak hizmet vermektedir. Üretimde modüler Din Rail ürünlerinde, röleler, kontrol ürünleri, invertörler, statik yol vericiler, transformatörler, otomatik gerilim regülatörleri, kondansatörler, sigortalı şalterleri gibi, bununla birlikte güç

dağılımı , güç kontrolü, terminal cihaz, güç kaynağı ve güç elektroniği vb.ni de içeren 10000 özelliği ve 100 seriyi aşkın alçak gerilimli elektrik ürünlerinin satışında uzmandır. Şirket Çin'de 2004 Ulusal Kalite Ödülünü alarak kalite yönetiminde üst sıralarda yer almıştır. Türkiye'de yatırım kararları Chint Çin merkezi yönetim kurulu tarafından alınmaktadır. Firmanın Türk ortağı olup %100 öz sermaye ile kurulan firma çalışanın %15 i ÇHC vatandaşı olup yönetim kadrolarında bulunmaktadır.

Firma motivasyonları ve sürdürücülerini değerlendirmek üzere Chint Turca firmasının satış müdürü Emre Günay beyle 02.12.2020 tarihinde randevulaşıp açık uçlu sorularımı yönelttim. Firma cevapları özetle şu şekildedir;

Soru M1

Türkiye'yi seçmenizdeki temel nedenler?

Yanıt M1-CH

Firmamızın ve diğer uzakdoğu firmalarının ürünleri hali hazırda Türkiye'de satılmakta, lakin Çin'den ilk defa bu alanda bir firma yatırım kararı almıştır ve Chint firması olarak markamızın arkasındayız... Firmamız Türkiye'yi köprü olarak görmektedir, buradan Avrupa ülkelerine kolaylıkla erişim sağlamaktayız. Türkiye'deki yatırımımız dünyada ki Pazar payımızı olumlu yönde arttırmıştır ve daha da arttıracığını düşünüyoruz.

Soru M2

Türkiye'ye yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

Yanıt M2-CH

Üretim tesislerimiz fabrikalarımız Çin'de yer almaktadır. Burada Türk ortaklarla satış faaliyetlerimizi planladığımız ofisimiz kuruldu.

Soru M3

Türkiye'den teşvik aldınız mı?

Yanıt M3-CH

Türkiyeden herhangi bir teşvik alınmamıştır ilk etapta ancak burada bir fabrika açmak için planlarımız mevcut bu aşamada gerekli araştırmaları yapmaktayız. Ayrıca 30 milyon değerinde yeni bir ofis satın aldık. Türkiye'de bulunma sebebimiz satış yapmak değil ilk etaptan beri bir üretim alanı oluşturmak.

Soru M4

Türkiye'ye yatırım sonrası herhangi bir muhasebesel sorunla karşılaştınız mı?

Yanıt M4-CH

Bizim firmamız hatayı kabul etmemektedir. Bu yüzden işini en iyi bilen insanlarla iş yapmakta ve elemektedir. Firmada uzun yıllarım oldu ancak hiçbir muhasebesel veya hukuksal sorunla karşılaşmadı.

Soru D1

Türkiye’de ki yatırımınızın devamlılığı için hedefiniz nedir?

Yanıt D1-CH

Özetle en yeni ürünlerimizi Türkiye’ye getirmektir. En yeni ve zorlu standartları aşmış olan, bol aksesuarlı, temini en hızlı olanlarını tercih ettik ve edeceğiz. Chint Türkiye,hizmet kalitemiz ve ürün garantimizle pazarda yer bulacağız. Ürünlerimiz bizi temsil ediyor. Ürünlerimizin aksamadan çalışmasını sağlamaktan ve hatasız üretmiş olmaktan gurur duyacağız. Riskli gördüğümüz ürünleri Türkiye pazarına sokmayacağız. Kendi içimizde rekabetteyiz.

Huawei Ar-Ge (HW)

Huawei Türkiye Ar-Ge merkezimizde, yüksek teknoloji bilşim çözümleri oluşturmak için **İş Destek Sistemleri, Dijital Servisler, SmartCare, Wireless ve Araştırma** adı altında 5 ürün alanına sahiptir. Ayrıca yapay zeka geliştirmesi ve uygulaması yapmaktayız. Huawei Türkiye AR-GE Merkezimizde, yazılım mühendisliği ve sürecini geliştirmek hedeflenmektedir. Türk ortağı bulunmayan %15 lik yönetici pozisyonlarında ÇHC’li çalışana sahip olan Huawei Ar-Ge büyük ölçüde genç Türk mühendisleri çalışmaktadır. Huawei Ar-Ge toplamda 106 milyon sermaye ile kurulmuştur.

Firma motivasyonları ve sürdürücülerini değerlendirmek üzere Huawei Ar-Ge firmasının yapay zeka takım lideri Cevdet Selçuk beyle 10.12.2020 tarihinde randevulaşıp açık uçlu sorularımı yönelttim. Firma cevapları özetle şu şekildedir;

Soru M1

Türkiye’yi seçmenizdeki temel nedenler?

Yanıt M1-HW

Türk insanının teknolojiye merakını biliyoruz tam da bu doğrultuda teknolojiyi en iyi, en verimli, en kapsamlı yine teknolojiye merakı olan insanlar geliştirebilir. Bu yatırım kararlarını elbette etkiledi. Türkiye hedefleri olan bir ülke bizde bu hedeflerine ulaşması için elimizden geleni yapıyoruz. Başta şunu ifade edelim Türkiye’nin 2023 hedeflerini şirketimiz destekliyor. Nihayetinde en üst merci Türkiye’yi kesinlikle Ar-Ge merkezi haline getirmede kararlı.

Soru M2

Türkiye’ye yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

Yanıt M2-HW

Türkiye’ye yatırım satın alımlarla gerçekleştirildi. 2010 yılında başlayan kurulum gün geçtikçe artıyor. Ar-Ge’nin sonu yok bunu biliyoruz.

Soru M3

Türkiye'den teşvik aldınız mı?

Yanıt M3-HW

Elbette, büyük ölçekli yatırım teşviklerinden yararlanılmıştır; zaten yatırımda Türkiye'nin de payı oldukça büyük. Yatırımlar teşviklerle pekiştirilmiştir.

Soru M4

Türkiye'ye yatırım sonrası herhangi bir muhasebesel sorunla karşılaştınız mı?

Yanıt M4-HW

Hayır, işini iyi yapan içerde ki arkadaşların yanı sıra iyi bir dış muhasebecimiz var. KPMG muhasebe firmasıyla çalışmaktayız.

Soru D1

Türkiye'de ki yatırımınızın devamlılığı için hedefiniz nedir?

Yanıt D1-HW

Kısa vadeli hedeflerimiz arasında mevcut projelerimizden tam verim alabilmek, devam eden 5g teknolojisi uzun vadeli planlarımız arasında. Türkiye'de ki Ar-Ge ofisimizden 1500'ün üzerinde Türk mühendis geçti. Bu çok büyük bir rakam onlar ileride daha iyi projelerde Türkiye için hizmet edeceklerdir. Ankara'da 5G Vadisi'ndeki çalışmalarımız hız kesmeden devam ediyor. Firmamız Türkiye'nin 5G'ye geçişine hazır durumdadır.

Demirer Kablo (DK)

1982 Demirer grup bünyesinde kurulan firma güç kabloları üretmektedir. Daha sonra hisselerini Sudiilere devretmiştir. ZTT Gruop tarafından tüm hisseler Sudiilerden satın alınmış ve üretim kapasitesi arttırılmıştır. 300.000.000 TL sermaye bulunduran firma %100 öz sermaye payına sahiptir. Çinli çalışan sayısı firma içi 4 kişidir, yönetici konumundalar.

Firma motivasyonları ve sürdürücülerini değerlendirmek üzere Demirer Kablo firmasının genel müdür yardımcısı Ramazan Mutlu beyle 17.12.2020 tarihinde randevulaşıp açık uçlu sorularımı yönelttim. Firma cevapları özetle şu şekildedir;

Soru M1

Türkiye'yi seçmenizdeki temel nedenler?

Yanıt M1-DK

ZTT grubun düşüncesi Türkiye'den elbette Avrupa'ya açılmak olmuştur. Bunu başarabilmek için hali hazırda 60 ülkeye ihracat yapan Demirer Kablo satın alınmıştır.

Soru M2

Türkiye'ye yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

Yanıt M2-DK

Burada faaliyet gösteren %100 Sudilerde Demirer olan Kablo'nun hisselerin tamamını alarak gerçekleştirdi.

Soru M3

Türkiye'den teşvik aldınız mı?

Yanıt M3-DK

Hayır, Türkiye'den teşvik alınmamıştır.

Soru M4

Türkiye'ye yatırım sonrası herhangi bir muhasebesel sorunla karşılaştınız mı?

Yanıt M4-DK

Herhangi bir muhasebesel sorunla karşılaşılmadı.

Soru D1

Türkiye'de ki yatırımınızın devamlılığı için hedefiniz nedir?

Yanıt D1-DK

Türkiye ve dünya ekonomisi ve pazarları yakından takip ediliyor. Firmanın 3 yıllık ve 5 yıllık planları mevcut. Güncel gelişmelere göre en az yılda bir kez revize ediliyor. 2023 hedefimiz 150 MUSD.

Firmalarla yapılan araştırma sonucunda veriler özetle;

Muhasebe Ofisiyle Sorun

8 firmanın açıkıuçu sorulara verdiğı cevaplar neticesinde; 5 firmada en az bir muhasebe sorununa rastlandığı tespit edilmiştir. Firmalar yaşadıkları muhesbesel sorunların firma içi muhasebe elemanından kaynaklı olmayıp, firmaların çalıştıkları muhasebe ofislerinden kaynaklı olduğunu belirtmişlerdir.

Firmalarımızı sıfırdan kurulum yapmış ve burada daha önce belli bir geçmişe sahip ortak-satın alım yapmış olarak kategorize ederek değerlendirdiğimizdeyse;

Sıfırdan Kurulum Yapmış

Şekil 4.3: Deneyimli Ortak veya Satın Alma

SONUÇ VE ÖNERİ

Özellikle DYY daha az oynak (volatile) olduğundan ve sadece sermaye değil modern teknoloji ve know-how girişini de içerdiğinden çeşitli uluslararası örgütler ve danışmanlar tarafından dış finansman kaynağı olarak gelişmekte olan ülkelere tavsiye edilmektedir (Nunnenkamp ve Spatz, 2004, s. 54).

Yabancı yatırımların yaptığı olumlu katkılar, daha önce yabancı yatırımlara olumsuz gözle bakan birçok ülkenin de sınırlarını açmaya ve daha fazla doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını çekme üzerine dikkatlice eğilmelerine sağlamıştır. DYY ların ülkeye girişi ile sermaye kıtlığı çeken ülkelerin sorunlarının ortadan kalkacağı ve diğer makro ekonomik göstergeler üzerinde olumlu etki oluşturacağı görüşünün yaygınlaşması ile Türkiye de diğer gelişmekte olan ülkeler gibi bu konuda yeni politika ve stratejiler benimsemiştir. (Akbulut 2009 s4)

Kuşak ve Yol İnisyatifi kapsamında ülkemize gelen yabancı yatırımların motivasyon ve sürdürücülerini ölçmeyi amaçlayan çalışmada gerçekleştirilen görüşmelerde; yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmış; Türkiye'nin farklı illerinde faaliyet gösteren 8 adet firma(Js Machine San. Tic. Ltd., Phoenix İnovasyon ve Teknoloji San. Tic. Ltd., Elit Makine San. Tic. Ltd. Şti, Huawei Ar-Ge, Js International Teknolojik Yatırım ve Dış Tic., Chint Elektrik San.ve Tic. A Ş. ve Demirer Kablo(ZTT) Tesisleri San. ve Tic. AŞ) çalışanlarına firma karakteristikleri, motivasyon ve sürdürücülerini hakkında toplam 12 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Gerçekleştirilen ilk görüşmede Türkiye'de yatırım sonrası en belirgin sıkıntının muhasebe ofisleriyle yaşanan sıkıntı olduğu belirlenmiş ve bu doğrultuda diğer çalışmaya dahil firmalarla yapılan görüşmelerde muhasebe kısmına vurgu yapılmıştır. Çalışmaya dahil firmaların muhasebe ofisleriyle yaşadıkları; Firmalardan yabancı algısıyla yüksek açılış rakamlarının talep edilmesi, açılış sırasında bir iş, evrak veya dosya unutulmasından kaynaklı, firmanın vergi ödemesini muhasebe ofisinin elden talep etmesi, beyanname geciktirilmesinden kaynaklı firmaya ekstra ücret çıkarılması, işçi giriş-çıkışlarının geç bildirilmesi gibi yaşanan sıkıntılar sebebiyle firmaların bu durumdan olumsuz etkilendiği, çalıştıkları muhasebe ofislerinin iş takibini düzgün yapamadığı sonucuna varılmıştır. Türkiye açısından önem arz eden yabancı yatırımların bazılarının gümrük girişlerinde anti-damping vergisinden olumsuz etkilendiği de elde edilen sonuçlardan bir diğeridir.

Sonuç olarak; yabancı yatırımların defterini tutan malimüşavirliklerin ek olarak yaşanan benzeri hataları minimum indirecek ölçekte ve kapsamlı, söz konusu yatırımların Türkiye'nin gelişmesine katkı sağlayacağını ve bu yüzden ayrı bir önem arz ettiğinin vurgusunu yapan bir eğitim programı yapılması ve sertifikalandırılması, sertifikaya sahip olmayan ofislerin yabancı yatırımcıların defterlerinin tutmaması gerektiği önerilmektedir.

EK-1

Soru Formu

Firma Karakteristikleri

SORU 1 Firmanız ne tür bir iş yapmaktadır?

SORU 2 Özel/Devlet kuruluşu mudur?

SORU 3 Firmanızın Kurucusu veya mevcut yönetim kurulu başkanı kimdir?

SORU 4 Türk ortağınız var mı?

SORU 5 ÇHC'den çalışanınız var mı? ÇHC'den çalışanlarınız yüzde kaçlık bir bölümü oluşturmakta ve hangi pozisyonlarda çalışmaktalar?

SORU 6 Sermaye yapınız hakkında kısa bilgi verebilir misiniz?

Bazı Firma Motivasyonu

Soru M1 Türkiye'yi seçmenizdeki temel nedenler?

Soru M2 Türkiye'ye yatırımı nasıl gerçekleştirdiniz?

Soru M3 Türkiye'den teşvik aldınız mı?

Soru M4 Türkiye'ye yatırım sonrası herhangi bir muhasebesel sorunla karşılaştınız mı?

Firma Devamlılığı

Soru D1 Türkiye'de ki yatırımınızın devamlılığı için hedefiniz nedir?

KAYNAKLAR

(Aybar 2017) Ahmet Sedat Aybar-Tasam- 2017 Tek Kuşak Tek Yol İniyatifi Bağlamında Türkiye - Çin İlişkileri

[Http://Www.Mfa.Gov.Tr/Turkiye-Cin-Halk-Cumhuriyeti-Ekonomik-Iliskileri.Tr.Mfa](http://www.mfa.gov.tr/Turkiye-Cin-Halk-Cumhuriyeti-Ekonomik-Iliskileri.Tr.Mfa) (ulaşım tarihi: 12.06.2020)